

เทศน์ในงานบำเพ็ญกุศลศพนางสาวงค์ ทองแถม (คุณหนู)

ณ ศาลาสวนแสงธรรม

วันที่ ๗ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๕๕ [ค่ำ]

กิเลสทำงานอัตโนมัติ

สำหรับหลวงตาเองรู้สึกว่ามันมากในการเทศน์ เป็นมาถึงเวลาร่วม ๕ ปีนี้แล้ว เทศน์สอนประชาชนชาวพุทธเราทั่วประเทศไทย เป็นมาตั้งแต่ปี ๒๕๔๑ เรื่อยมาจนกระทั่งบัดนี้ แล้วเวลานี้ก็กระจายไปถึงเมืองนอกเมืองนาเกี่ยวกับเรื่องอินเทอร์เน็ตที่เทศน์ในเมืองไทยของเรานี้ออกไปทั่วโลกเวลานี้ แม้ที่สุดเขาก็ได้ฟังสด ๆ ร้อน ๆ เช่นเดียวกับเมืองไทยเรานี่แหละ ในขณะที่หลวงตาอยู่วัดป่าบ้านตาด เทศน์ตอนเช้า เขามีเครื่องรับอยู่สถานที่นั้นแล้วก็ฟังทั่วถึงกันที่สหรัฐ ขณะที่เราเทศน์เขาก็ฟังเช่นเดียวกับผู้ฟังอยู่ในศาลาวัดป่าบ้านตาดนั่นแหละ ฟังสด ๆ ร้อน ๆ เช่นเดียวกัน เขามาขอฟังตลอด มีเครื่องอะไรก็ไม่ทราบแหละ รับกันอยู่ที่ศาลาวัดป่าบ้านตาดนั่น แล้วเขาก็ได้ฟังสด ๆ ร้อน ๆ เหมือนกันกับพวกเราฟังอยู่ที่ศาลาวัดป่าบ้านตาดนั่นแล (ใช้โทรศัพท์มือถือวางที่ไมค์โครโฟนแล้วกดเบอร์ติดต่อไปยังประเทศสหรัฐเพื่อรับฟัง)

ธรรมของพระพุทธเจ้า อย่างที่พวกเรา ๆ ท่าน ๆ ได้ยินได้ฟัง ได้พบได้เห็นกัน ธรรมดา เรื่องธรรมก็กลายเป็นธรรมดาไป ใครอยากจะนับถือก็ได้ ไม่นับถือก็ได้ อยากรฟังก็ได้ ไม่อยากรฟังก็ได้ ฟังอรรถฟังธรรม เลยกกลายเป็นอิสระของกิเลสไปเสียหมด มันไม่เป็นธรรมภายในใจให้ ถ้าเราได้ปฏิบัติตามทางที่พระพุทธเจ้าสอนจริง ๆ แล้ว มันจะมีความเข้มข้นขึ้นภายในจิตใจของผู้ปฏิบัติธรรม เฉพาะอย่างยิ่งการฟังธรรมะสด ๆ ร้อน ๆ จากท่านผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ รู้เห็นภายในจิตใจจริง ๆ ถอดออกมาสด ๆ ร้อน ๆ ให้ผู้ฟังได้ยินได้ฟังกัน

จิตใจจะรู้สึกความตูดตึ่มในขณะที่ฟัง จนกระทั่งกลายเป็นใจที่สงบแน่วแน่นลงได้ในขณะฟังเทศน์สด ๆ ร้อน ๆ นั่นแหละ นี่ประการหนึ่ง ประการที่สอง เรานำไปปฏิบัติด้วยจิตตภาวนาของเรา สถานที่ใดก็ได้ด้วยความสำรวมระวังใจที่เคยคิดเคยปรุงในเรื่องต่าง ๆ ไม่มีเวลาจบสิ้นนั้น ให้สงบลงด้วยการภาวนา โดยมีบทธธรรมเป็นเครื่องกล่อมใจหรือเป็นน้ำดับไฟ คือความคิดความปรุงนั้นเป็นลำดับลำดับไป เช่น เรานั่งภาวนา ท่านผู้ใดมีความสนใจใคร่กับธรรมบทใด ในบรรดาบทธรรมที่นำมาบริกรรมภาวนา เช่น พุทโธ หรืออัมโม หรือสังโฆ หรืออานาปานสติ เป็นต้น

บทใดก็ตามที่นอกเหนือจากนี้ไปแล้ว ถ้าเรารู้จักจริตนิสัยของเราในธรรมบทนั้น ๆ เราก็นำมาบริกรรมเป็นเครื่องกล่อมใจของเรา เพราะจิตนี้ตามปกติจะมีคิดมีปรุง

ตลอดตั้งแต่ตื่นนอนขึ้นมา จะเปิดเครื่องความคิดความปรุ่ตลอดไป จนกระทั่งหลับ การดับเครื่องของคนทั่ว ๆ ไป จะดับลงได้ด้วยเวลาหลับ ถ้าไม่หลับก็ต้องคิดต้องปรุ่เรื่อย ๆ เปิดเครื่องไปเรื่อย เครื่องสังขารคือความคิดความปรุ่นี้ มันออกมาจากธรรมชาติอันหนึ่งที่เราทั้งหลาย ซึ่งเป็นนักคิดนักปรุ่ด้วยกันก็ไม่ทราบว่ ความคิดความปรุ่นี้เป็นไปจากอะไร มีอะไรเป็นสาเหตุให้คิดให้ปรุ่ไม่หยุดไม่ถอยทั้งเขาทั้งเรา เราจะไม่ทราบสาเหตุของความคิดปรุ่นี้เลย

แต่หลักอันใหญ่หลวงที่เป็นพื้นฐานอยู่ในจิตใจนั้น ท่านให้ชื่อว่ากิเลส คือความมัวหมองมืดตื้อ มันครอบงำอยู่ในจิตใจ และผลักดันออกมาให้คิดเรื่องนั้นเรื่องนี้ตามความต้องการของกิเลสนั้นแล ความคิดปรุ่ของสัตว์โลกจึงไม่มีเวลาขยับขังตั้งตัวได้ หรือดับความคิดนี้ได้เป็นกาลเป็นเวลา มีแต่ความคิดความปรุ่ ไม่ว่าจะคิดในเรื่องใด ความคิดอิมพองของความคิดความปรุ่นี้ไม่มี มีแต่อยากคิดอยากปรุ่ไปเรื่อย ๆ คิดเรื่องนี้แล้วต่อเรื่องนั้น คิดเรื่องนั้นต่อเรื่องนี้ เป็นสายยาวเหยียดของกิเลสที่ผลักดันออกไปให้คิดให้ปรุ่ต่าง ๆ ทั้งนั้น ตั้งแต่ตื่นนอนจนกระทั่งหลับ

นี่ท่านเรียกว่า ความคิดปรุ่ของสังขารที่ออกมาจากสมุทัยคือกิเลส เป็นเครื่องหนุนอยู่ในจิตใจ ท่านแสดงไว้ในธรรมบท ปัจฉยการ ว่ อวิชาปจฺจยา สงฺขารา สงฺขารปจฺจยา วิญญานํ เป็นต้น อวิชา คือความไม่รู้มีอยู่ในจิตใจ นั้นแหละเป็นรากฐานสำคัญให้ผลักดันความคิดความปรุ่ออกมาในแง่ต่าง ๆ ความคิดเหล่านี้จึงกลายเป็นความคิดของสมุทัย เป็นเครื่องมือของกิเลสโดยลำดับลำดับไป ไม่เหมือนความคิดของท่านผู้สิ้นกิเลสแล้ว ซึ่งไม่มีอวิชาเป็นเครื่องหนุนหลัง คิดออกไปก็เป็นชั้นล้น ๆ เพราะอวิชาไม่มีเครื่องหนุนให้เป็นสังขารสมุทัยขึ้นมา ก็เป็นความคิดธรรมดา ๆ ไม่มีความเป็นพิษเป็นภัยหนุนออกมา คือกิเลสนั้นแหละ ตัวพินตัวไฟ ผลักดันให้คิด

ความผลักดันให้คิดออกมาจากความอยาก หนุนอยู่เรื่อย ๆ หนุนอยู่ตลอดเวลา ไม่มีหน้าแล้งหน้าฝน ตั้งแต่ตื่นนอนจนกระทั่งหลับ นี่ท่านเรียกว่าสังขารของสมุทัย สัตว์ทั้งหลายจึงได้คิดด้วยกันเป็นอัตโนมัติ เพราะสมุทัยคือกิเลส เมื่อไม่มีธรรมเข้าไปคัดค้านต้านทานหรือขยับขังกันไว้บ้าง ความคิดความปรุ่ซึ่งเป็นสมุทัยนี้จะคิดจะปรุ่ไปเรื่อย ๆ เป็นอัตโนมัติของตน เรียกว่ากิเลสทำงานบนหัวใจสัตว์ เฉพาะอย่างยิ่งหัวใจคน ย่นเข้ามาก็คือหัวใจเราใจท่านที่เป็นชาวพุทธนี้แล หมุนให้คิดให้ปรุ่อยู่ตลอดเวลา นี้เรียกว่า กิเลสทำงานโดยอัตโนมัติของมัน

การทำงานของกิเลสอัตโนมัติก็เป็นการสร้างความทุกข์ ความลำบาก ความกังวลวนวายขึ้นมาภายในจิตใจของเราโดยอัตโนมัติ ไม่มีที่สิ้นสุดยุติลงได้เช่นเดียวกัน

นี่เรียกว่ากิเลสทำงานโดยอัตโนมัติของมัน เราก็ไม่ทราบที่ตัวคิดตัวปรุงเป็นอัตโนมัติไปตามกิเลส ไม่มีใครทราบได้เลย นี่แหละเรื่องของกิเลส ท่านผู้เป็นชาวพุทธทั้งหลายให้ทราบเสียบ้างว่า กิเลสคืออะไร กิเลสมันเกิดอยู่ที่ใจของสัตว์โลก ธรรมก็เกิดที่ใจของสัตว์โลก ไม่มีที่อื่นเป็นที่เกิดของกิเลสและธรรมเลย มีจิตดวงเดียวนี้เท่านั้นเป็นที่เกิด ที่อยู่ และที่ทำงานของกิเลสและธรรม คือภายในใจของสัตว์เอง

แต่เมื่อเรายังไม่เคยศึกษาอบรมอรรถธรรมเลยนั้น จึงมีตั้งแต่เรื่องความคิดปรุงของกิเลสทำงานโดยอัตโนมัติของตนโดยถ่ายเดียว โลกทั้งหลายคิดอย่างนี้ทั้งนั้น แล้วก็ไม่ว่าจะความคิดนั้นเป็นกิเลส คิดเรื่อยเปื่อยไปอย่างนั้น เหมือนซุงที่ไหลลอยไปตามน้ำนั้นแหละ นี่กิเลสผลักดันก็ลอยไปตามกิเลสที่ผลักดันให้คิด คิดเรื่องใด ๆ ก็คิด จึงเป็นเรื่องอัตโนมัติของกิเลส นี่แหละตัวสำคัญที่เป็นสาเหตุให้สัตว์ทั้งหลายได้เกิดตาย ๆ อยู่ไม่หยุดไม่ถอย เพราะกิเลสตัวนี้เอง แล้วคิดปรุงส่วนมากจะมีแต่ความไม่ดีเป็นไปตามทางของกิเลส

คิดแ่งไปทางความโลภก็ไม่มีหยุดมีถอย ความโกรธความเคียดแค้นไม่มีหยุดมีถอย ความคิดไปทางราคะตัณหา ความทะเยอทะยานติดดินของใจก็ไม่มีฝั่งมีฝาย คิดเรื่อยเปื่อยไปอย่างนี้ ท่านเรียกว่า กิเลสทำงานบนหัวใจของสัตว์แล้วกอบโกยขนทุกซ์เข้ามาเผาตัวเองตลอดไป เมื่อคิดออกมาในแง่ใดที่เป็นความต้องการของกิเลส เราก็หมุนไปตามความคิดของกิเลส การอยากทำอยากพูดก็หมุนไปตามกิเลสที่อยากให้ทำ ให้พูด ก็จำต้องพูดต้องทำไปตามแฉกแฉงของกิเลส ซึ่งเป็นส่วนหยาบส่วนต่ำและเป็นภัยแก่ตัวเองตลอดไป นี่เป็นเช่นนั้น

เมื่อไม่มีธรรมเป็นเครื่องคัดค้านต้านทานแล้ว กิเลสจะทำงานบนหัวใจของสัตว์โลกแล้วพาหมุนไปให้เกิด แก่ เจ็บ ตาย ในภพนั้น ๆ ตามอำนาจของตนที่ทำไว้มากน้อย ส่วนมากกิเลสจะไม่พาคิดพาปรุงให้ไปทำคุณงามความดี หรือรักษาศีล รักษาธรรมประการใด แต่จะหมุนไปในทางที่นอกเหนือไปจากธรรมและหมุนไปทางที่เป็นข้าศึกต่อธรรมและเป็นข้าศึกต่อตนไปเรื่อย ๆ อย่างนี้ นี่ท่านเรียกว่า “กิเลส” ในศัพท์ธรรมะท่านเรียกว่ากิเลส คือเป็นอารมณ์ชนิดหนึ่งเกิดอยู่ภายในใจ ผลักดันจิตใจออกไปให้คิดในแง่ของกิเลสล้วน ๆ ไปเลย อย่างนี้ท่านเรียกว่า กิเลสทำงานบนหัวใจของสัตว์โลก

พากันเข้าใจในจุดนี้เอาไว้ ถ้ายังไม่ทราบที่ อะไรคือกิเลส ก็คือความผลักดัน ความอยาก ความหิวโหย ซึ่งเป็นอยู่ภายในจิตใจ ไม่มีเวลาหยุดหย่อนผ่อนตัวบ้างเลย นี่เรียกว่า อารมณ์ของกิเลสทำงานโดยอัตโนมัติของมันบนหัวใจของสัตว์โลกทั่ว ๆ ไป นี่แยกออกมาเป็นอารมณ์ของกิเลส กิเลสแสดงอารมณ์อย่างนี้ขึ้นมา ทำให้เราพูดไปตาม

แถวแนวของกิเลส ทำไปตามแถวแนวของกิเลส ซึ่งเป็นข้าศึกต่อธรรมเรื่อย ๆ ไป สัตว์โลกผู้มีแต่กิเลสอย่างเดียวยังทำกรรมชั่วได้มาก ทำไม่หยุดไม่ถอย ทำอยู่ตลอดเวลาโดยอัตโนมัติ แม้ภายในใจนั้นแหละที่ตัวทำงานตลอดเวลาของกิเลส

กาย วาจาที่เราออกมาแสดงอย่างเปิดเผยนี้เป็นกาลเป็นเวลา เช่นพูดไม่ดี พูดกระทบกระเทือน พูดกระแทกแตกต้นด้วยความโกรธ ความโมโหโทโสของกิเลสนั้นแหละ พาให้พูดออกมา นี่ก็เป็นบางกาลบางเวลา และทำลายกัน ตลอดมาสัตว์ตัดชีวิตฉกฉลักปล้นจี้ต่าง ๆ เป็นกิริยาแห่งการกระทำของกิเลส ซึ่งพาให้สัตว์โลกทำสิ่งเหล่านั้นโดยไม่รู้สึกรู้สีกว่าเป็นความผิดความถูก เป็นแต่ความพอใจอยากทำเท่านั้น ไม่ได้คำนึงว่าเป็นบุญ เป็นบาป ส่วนผลก็ไหลเข้ามาสู่ใจของผู้ทำด้วยความพอใจนั้นแล แต่เวลาผลแสดงขึ้นมานี้ก็กลับเกิดความเดือดร้อนแก่จิตใจเสียเอง

ใจจึงไม่พอใจที่จะรับทุกข์ของตนที่คิด ที่ปรุง ที่ทำขึ้นมา เพราะอำนาจของกิเลสพาให้ทำนั้น ๆ แล้วก็พากันคิด กันพูด กันทำไปตามแถวแนวของกิเลสตลอดไป โลกนี้จึงเต็มไปด้วยผลของกิเลสที่ผลิออกมาจากความเคลื่อนไหวของตน คือการคิด การพูด การทำ ซึ่งกิเลสผลักดันออกมาทั่วหน้ากัน ไปที่ไหนจะหาความสุขความสบายจากกิเลสที่สร้างความสุขให้โลกนั้นจึงไม่มี หากมีก็มีเล็ก ๆ น้อย ๆ พอเป็นเหยื่อล่อปลาเท่านั้น ถ้ามีแต่เหยื่อล้วน ๆ ปลาก็ไม่ติดเบ็ด ต้องเอาเหยื่อมาติดปลายเบ็ดแล้วล่อปลา ปลาตัวโง่ก็กลืนเบ็ดเข้าไป เมื่อกลืนเข้าไปแล้วเบ็ดก็เกาะปากเลือดสาด

จากนั้นเขาก็ลากขึ้นใส่เรือ ทูบหัวปลาบนเรือนั้น เอาไปต้มไปแกงกิน นี่เรียกว่ากิเลสมันมีเครื่องล่อเพียงเล็กน้อย แล้วให้ทุกข์มาตามหลังเรื่อย ๆ อย่างนี้ คนเราถ้าไม่มีเครื่องล่อ มันก็ไม่ดูไม่ตี๋ม กิเลสเป็นตัวฉลาดแหลมคม จึงมีเครื่องล่อเครื่องลวงอยากให้สัตว์ทำ อยากให้สัตว์เป็นไปตามความหลงลวงของตน สัตว์ก็เป็นสัตว์โง่ แล้วก็ทำไปตามกิเลส สร้างความชั่วช้าลามก ล้วนแล้วแต่สร้างด้วยความพอใจ ถ้าทราบถึงความชั่วจริง ๆ แล้วสัตว์จะไม่ทำ แต่มันมีความอยากอันหนึ่งว่าจะเป็นผลอย่างนั้นประโยชน์อย่างนี้

ไปฆ่าเขามาแล้วจะได้รับความสุขความสบาย เช่น ไปฆ่าปูฆ่าปลามาก็เลยเอามาแกงกิน อร่อยลิ้นชั่วกาลชั่วเวลาที่เขา แต่เวลาบาปกรรมมันเผาจากการสร้างบาปเพราะการฆ่าปลานั้นไปนานเท่าไรก็ไม่คิด คิดแต่ลิ้นแต่ปาก หวานปากหวานคอ อร่อยในเวลาที่ยกินเพราะความหลงลืมตัวไปตามกิเลสหลงลวงเท่านั้นก็ได้ นี่แหละเรื่องกิเลสหลอกลวง ถ้าธรรมดาแล้วไม่มีเครื่องล่อ สัตว์โลกก็ไม่หลง สัตว์โลกก็ไม่อยากทำ ต้องมีเครื่องล่อทุกอย่าง การฉก การลัก การปล้นสะดมเขาก็มีเครื่องล่อเหมือนกัน อยู่เฉย ๆ จะไปขโมยของเขานี้รู้สึกจะไม่มี มีความมุ่งหมายอยู่ภายในนั้น มีความสุขความเจริญ

เรียกว่า เรียนลัด ไปหาด้วยกำลังแข็งของตนมันลำบากลำบาก ไปขโมยเขามา เขาไม่รู้ แล้วเอามากินอย่างหวานคือนี้ดีกว่า

นี่กิเลสหลอกไปแบบนี้ เราก็ไปขโมยเขามากิน กินของขโมยเขามาก็คือกินพิน กินไฟมาเผาหัวใจของเรานั้นแหละ ถึงเขาจะจับได้ไม่ได้ไม่สำคัญ อันนั้นเป็นเศษเป็นเดนต่างหาก ผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำของตนนั้นมันเป็นสมบัติของเราโดยตรง ใครจะเห็นไม่เห็นไม่สำคัญ การทำบาปจึงไม่มีที่แจ้งที่ลับ แต่กิเลสมันกระซิบกระซาบว่า ต้องไปขโมยไม่ให้เขาเห็น เราไปขโมยเขาเมื่อเขาไม่เห็นแล้วก็ไม่ถูกตำหนิติโทษว่าเป็นขโมย เราก็สนุกขโมยเอามากินตลอดเวลา ทั้ง ๆ ที่กินพินกินไฟจากบาปจากกรรมของตนที่สร้างมานั้นแหละ

นี่กิเลสมันหลอกเป็นลำดับลำดับอย่างนี้ จะอยู่เฉย ๆ สัตว์โลกไม่หลง ต้องมีเครื่องหลอกให้อยากทำ อยากพูด อยากคิด อยากไปอยากมาที่ไหน มีแต่กิเลสพาให้อยาก คนเราเมื่อหิวโหย ไม่ว่าจะหิวข้าวหิวน้ำ หิวข้าวต้องกินข้าว หิวน้ำต้องกินน้ำ หิวหลับหิวนอน ต้องหลับต้องนอน นี่เป็นธรรมดา นี่กิเลสเมื่อมันหลอก เราหิวในสิ่งใด เราก็ต้องติดต้องดึงไปตามสิ่งที่เราหิว เช่นเราอยากเห็น อยากดู อยากชม อย่างนี้เราก็ไปตามสิ่งที่เราอยากดู อยากเห็น อยากชม ไปตามความอยากที่กิเลสมันจุดมันลากไป นี่กิเลสมันฝังอยู่ในจิตใจของเราและทำงานโดยอัตโนมัติ โดยเจ้าตัวไม่รู้เลยว่ากิเลสทำงานสร้างผลประโยชน์แก่ตน แต่สร้างความทุกข์ให้สัตว์โลกตลอดไปนั้น มันสร้างตลอดเวลาเช่นนี้ สัตว์โลกก็ไม่รู้

วันนี้ได้ชี้แจงเรื่องอารมณ์ของกิเลสให้พี่น้องทั้งหลายได้ทราบทั่วกัน เพราะคำว่ากิเลส ๆ มีฝังอยู่ในหัวใจของสัตว์โลกทั่ว ๆ ไป ไม่ว่าจะสัตว์ตัวใด ประเภทใด มีกิเลสฝังอยู่ในที่นั่นแหละ แต่สัตว์เหล่านั้นเขาไม่ค่อยรู้ภาษาเหมือนมนุษย์เรา มนุษย์เราพอรู้ว่ากิเลส ทั้ง ๆ ที่สัตว์ไม่ทราบว่ากิเลสคืออะไร มนุษย์เราเมื่อได้ยินได้ฟังแล้วก็รู้ว่า เป็นกิเลส กิเลสมีกี่ประเภท แยกแขนงออกไปจากคำว่ากิเลสนั้นมีกี่ประเภท ประเภทใหญ่ ๆ ท่านก็บอกว่า พื้นฐานของกิเลส คือโมหะ ความลุ่มหลง กลืนจิตใจของเราไว้ในท่ามกลางแห่งความหลง เราอยู่ในวงล้อมแห่งความหลง ความหลงบิบบี้สัฟโฟอยู่ตลอดเวลา

ที่นี้แตกแขนงออกมาก็เป็นความโลภ ความโลภเป็นยังไง ใครก็ทราบด้วยกัน โลกอยากได้ไม่มีประมาณ ได้มากได้เท่าไรยังเป็นของดิบของดี ไม่ว่าจะผิดว่าถูกขอให้ได้ ไม่ว่าจะที่ลับที่แจ้ง ขอให้ได้ตามใจหวัง ที่อยาก ๆ ที่หิวโหย นี่ท่านเรียกว่ามันแตกแขนงออกไป ความโกรธ ความฉุนเฉียว ความไม่พอใจ เมื่อสิ่งใดมากระทบกระเทือนจิตใจ ไม่พอใจแล้วยอมเป็นความโกรธ ความเคียดแค้น ดีไม่ดีฆ่าฟันรันแทงกันก็ได้ จนให้จับ

หายไปด้วยกัน นี่ก็คือความโกรธ ที่นี้ราคะตัณหา คำว่าราคะตัณหา ได้แก่ความกำหนัด ยินดีในหญิงในชาย ทั้งสัตว์โลกทั่ว ๆ ไป มีราคะตัณหาเหมือนกัน มีตัวผู้ ตัวเมีย มีหญิง มีชาย

สัตว์โลกมีความกำหนัดยินดีในสิ่งนี้ด้วยกันทั้งนั้น ไม่ต้องไปโรงรำโรงเรียนมาจากที่ไหน มันเป็นหลักธรรมชาติ สัตว์โลกเขาไม่มีโรงรำโรงเรียน เขาก็มีพีชมีพันธุ์สืบต่อกันมาโดยลำดับอย่างนี้แหละ สัตว์น้ำก็มีเป็นแถวเป็นแนวมา มีพันธุ์ของเขา สืบพันธุ์กันมาเรื่อย ๆ สัตว์น้ำ สัตว์บก บนฟ้าอากาศมีธรรมชาติคือราคะตัณหา ลิงอยู่ในจิตใจของสัตว์ให้เสาะแสวงหากู้ ถ้าตัวผู้หาตัวเมีย ตัวเมื่อก็หาตัวผู้ ผู้หญิงหาผู้ชาย ผู้ชายหาผู้หญิง ผู้หญิงรักผู้ชาย ผู้ชายชอบผู้หญิง มีความกำหนัดยินดีซึ่งกันและกัน นี่ก็คือราคะตัณหา เป็นสิ่งที่ข้อมจิตใจให้สัตว์ทั้งหลายหลงเคลิบเคลิ้มไปตามมัน จนลืมเนื้อลืมตัว

แม้จะมีศีลธรรมอยู่ก็ไม่มองดูศีลดูธรรม มีแต่ประพฤติดัวเลยชอบเซตเตลิตเปิดเปิงไป เพราะอำนาจแห่งราคะตัณหา มันลุดมันลากไป มีผิวหนึ่งแล้วก็ไม่ยอมสนใจกับผิวนี้ ไม่พอ มีผิวคนนี้แล้วก็ไม่พอ ราคะตัณหาไม่พอใจ ต้องไปหาผิวใหม่มาอีก ผิวใหม่คนนี้ไม่พอ หาผิวนั้นมาอีก หาที่แจ่งที่ลับ หาทุกสิ่งทุกอย่างด้วยอำนาจแห่งราคะตัณหา มันพาให้เสาะให้แสวงหา เราผู้ติดดินไปตามมันก็ไม่มีเมืองพอ ได้มาก็ผิวก็เมียแทนที่จะอึดแล้ว เช่นอย่างเราจับประทาน ควรอึดเป็นครั้งเป็นคราวไป แต่เรื่องของกิเลสตัณหาในหญิงในชายนี้ จะไม่มีคำว่า อึดพอ ได้มาเท่าไรยังเป็นเครื่องเสริมไฟให้มีความรัก ความคึกคะนอง ผาดโผนโจนทะยานไปเรื่อย ๆ จนกลายเป็นคนไม่มีฝั่งมีฝาค คนไม่มีราคำราคา หายางอายุไม่ได้ นี่ก็เพราะราคะตัณหา

ที่นี้เราเป็นผู้มีศีลมีธรรม พอระลิกบาป ระลิกบุญ ระลิกผิด ระลิกถูกได้บ้าง ธรรมท่านสอนอยู่ เราได้นำมาปฏิบัติก็เริ่มมีขอบเขตไป ถ้าผู้มีความรักใคร่ใฝ่ธรรมก็มีขอบเขตไป มีผิวมีเมียก็มีขอบมีเขต มีฝั่งมีฝาค เป็นที่ข้อมรับซึ่งกันและกันระหว่างสามีภรรยา ตายใจกันได้ เมียก็ไม่ทำใจผิวให้กำเริบด้วยการเสาะแสวงหาสิ่งที่เลยเถิดเลยแดน ผัวก็เป็นทีไวใจของเมีย มีความเมตตาสงสารภรรยาของตน ภรรยาก็มีความเมตตาสงสารสามีของตน แล้วต่างคนต่างรักษาน้ำใจกันด้วยอำนาจแห่งธรรม มีขอบเขต

ถ้าไฟก็ไฟในเตา คือสามีก็เป็นเตาของภรรยาให้อยู่ในเตานั้น รักขอบอยู่ในเตานี้ ภรรยาก็ถือสามีเป็นเตา อยู่ในขอบในเขต ในเตานั้น เรียกว่าเป็นผู้มีขอบมีเขต มีศีลมีธรรม แล้วไม่สร้างความชั่วช้าลามกขึ้นจากความทะเยอทะยาน เพราะอำนาจแห่งราคะตัณหาเพิ่มเติมเข้าไปอีก ก็กลายเป็นสามีภรรยาที่ขอบธรรม ซึ่งโลกยอมรับกัน โลก

ยอมรับกันด้วยความมีผิวเดียวเมียวเดียว ตั้งแต่ไหนแต่ไรมา เพราะธรรมท่านแสดงไว้แล้วตั้งตีกดาบรรพ์กาลไหน ๆ มา ไม่ให้เลยขอบเขต

อย่างที่ท่านแสดงไว้ว่า กามเมสุ มิจจาจารฯ อย่าไปหาล่วงล้ำเขตแดนของหญิงอื่น ชายอื่น หรือลูกหลานผู้ใดก็ตาม ซึ่งไม่ใช่สมบัติของตน ให้อยู่ในกรอบแห่งความเป็นสมบัติของตนนี้เท่านั้น เช่น ภรรยาที่ยินดีในสามีของตน สามีที่ยินดีในภรรยาของตนนี้เท่านั้น นอกจากนั้นไม่สนใจกับหญิงชายใด เพราะหญิงก็ดีชายก็ดี ในโลกอันนี้มันมีเกลื่อน ไม่อดไม่อยาก เรื่องหญิงเรื่องชาย ทั้งสัตว์ดิรัจฉานเขาก็มีตัวผู้ตัวเมีย มนุษย์เราก็มีหญิงมีชายทั่วโลกดินแดน เมื่อเอามาเทียบดูเหตุดูผลกันแล้ว ตามหลักของธรรมที่ท่านแสดงไว้แล้วโดยถูกต้อง ก็ไม่มีอะไรจะทำจิตใจของเราให้กำเริบเสิบสางทะเยอทะยานมากไปกว่าสิ่งที่มีอยู่ของตน

สิ่งที่มีอยู่คืออะไร ภรรยาเราก็มีสมบูรณ์แบบทุกสิ่งทุกอย่างแล้ว ภรรยาของใครก็ตาม หญิงคนหนึ่งมีครบบริบูรณ์ในอวัยวะต่าง ๆ ครบสมบูรณ์บริบูรณ์ ผู้ชายคนหนึ่งก็มีอวัยวะครบสมบูรณ์บริบูรณ์ตามเพศของตน ๆ แม้จะเป็นหญิงใดชายใดมา มันก็ไม่ผิดแปลกจากสามีภรรยาของเราที่เคยมีต่อกันอยู่แล้ว ก็ไม่ตื่นเต้น ไม่ติดไม่ดึง ไปหาสิ่งทั้งหลายเหล่านั้น ให้ก่อพินก่อไฟเผาหัวอกกัน นี่ท่านเรียกว่า ปฏิบัติตนด้วยศีลด้วยธรรม สามีก็อบอุ่นตายใจกับภรรยา ภรรยาก็มีความอบอุ่นตายใจกับสามีของตน มีความซื่อสัตย์สุจริตต่อกัน ไปที่ไหนไม่เดือดร้อนวุ่นวาย ไปหาอยู่หากิน ทหารายได้ทั้งใกล้ทั้งไกล นอกบ้านในบ้าน ไปที่ไหนเราก็มีศีลมีธรรมภายในใจ รู้แล้วว่าเป็นของเขาของเรา เราไม่ไปยุ่ง

ผลรายได้ที่เกิดจากการทำงานของเราก็มาเลี้ยงครอบครัวให้สงบร่มเย็น อบอุ่นไปตาม ๆ กัน ทางจิตใจก็ไม่กำเริบเพราะสามีแหวกแนว ภรรยาแหวกแนว ต่างคนต่างมีความสุจริตต่อกันอย่างนี้ ท่านเรียกว่าคนมีธรรม นี่ละเรื่องมนุษย์เรามีธรรม ถ้าไม่มีธรรมเตลิดเปิดเปิงหมาสู่ไม่ได้นะ เพราะมนุษย์นี้ฉลาดมาก การทำความชั่วช้าลามกพิสดารมาก ไม่มีใครเกินมนุษย์ แต่เมื่อมีศีลธรรมมาแล้ว จะฉลาดในสิ่งที่เป็นผลเป็นประโยชน์โดยถ่ายเดียว สิ่งที่เป็นโทษเป็นกรรมมนุษย์ผู้มีศีลธรรมจะจเว้นโดยเด็ดขาดไม่ให้เข้ามาแตะต้องตัวเองได้เลย นี่เรียกว่า ศีลธรรม

เราก็เป็นชาวพุทธ พี่น้องทั้งหลายเป็นชาวพุทธ ควรที่จะรักษาศีลธรรมข้อนี้ให้แนบสนิทกับตนระหว่างสามีภรรยา อย่าเตลิดเปิดเปิง เสียหายมากทีเดียว และโทษอันนี้เป็นโทษที่หนักมากตามหลักธรรมท่านแสดงไว้ว่า โทษอันนี้ทำหัวอกของอีกฝ่ายหนึ่งให้อกหักทีเดียว ออกแตก ออกหัก เพราะเป็นความเสียใจ เป็นฝ่ายสามีทำ ภรรยาก็อกแตก ภรรยาทำ สามีก็อกแตก ความคิดความเคียดแค้น ความทุกข์ ความเดือดร้อน

ท่านจึงสอนว่า อันนี้เป็นสิ่งที่รุนแรงมาก เรื่องกรรมมีรุนแรงมากทีเดียว เพราะความรักในโลกนี้ไม่มีอะไรรักเท่ารักสามีภรรยา

สามีภรรยามีความรักความสนิทติดพันต่อกัน ประหนึ่งว่าเป็นอวัยวะเดียวกัน จึงไม่มีการแตกการแยกไปไหนจากทางศีลธรรม ต้องกลมกลืนกันไปตั้งแต่วันแต่งงานกัน แล้วจนกระทั่งวันตายด้วยความซื่อสัตย์สุจริตต่อกัน นี่เป็นเรื่องศีลเรื่องธรรมอบอุน ที่นี้พอไปภพหน้าชาติหน้า ผู้มีศีลธรรมอันดีงามด้วยกัน มักจะพบกันอยู่เสมอในภพชาติต่างๆ ที่เคยเป็นผิวเป็นเมือกกันมาแล้ว เพราะความมีศีลธรรม นี่ละเรื่องของบาปของกรรม หนักตรงนี้มากที่สุด ตกนรกก็เป็นนรกที่แผดเผามากที่สุด ประหนึ่งว่าเป็นนรกพิเศษ ความทุกข์พิเศษ ความทรมานพิเศษ อยู่กับผู้ที่ล่วงเกินศีลข้อนี้แล จึงพากันระมัดระวัง นี่ท่านเรียกว่า ราคะตัณหา

นี่แยกออกมาพูดให้พี่น้องทั้งหลายฟัง พอทราบพอเข้าใจกันว่า อะไรคือกิเลส ความโลภ คือกิเลส อารมณ์ของความโลภทำให้เกิดความอยากได้ อารมณ์ของความโกรธทำให้อยากโกรธ เคียดแค้น อารมณ์ของราคะตัณหาทำให้อยากเสาะแสวงหาหญิงหาชาย ไม่มีเวลาผ่อนคลาย ไม่มีเวลายับยั้งชั่งตัวได้เลย นี่ท่านเรียกว่า ความอยากอันรุนแรง คือราคะตัณหาที่รุนแรงมากทีเดียว ไม่ต้องมีใครเรียน ธรรมชาตินี้มีอยู่กับหัวใจของคนทุกสัตว์ เกิดขึ้นมาหากู้กันเองๆ ไม่ต้องไปหาตั้งโรงเรียนที่ไหน สัตว์ทั้งหลายก็สืบพันธุ์กันมาจนกระทั่งปัจจุบัน ถ้าจะแหวกแนวบ้างก็คือมนุษย์เรา ไปหาเรียนที่นั่น เรียนที่นี้

อย่าให้พูดไปมากนักนะ ไม่เรียนมันก็รู้อยู่แล้ว นี่เรียกว่ากิเลส กิเลสเหล่านี้แลพาสัตว์ทั้งหลายให้ทำบาปทำกรรมโดยไม่คำนึงถึงผิด ถูก ชั่ว ดี ต้องมีศีลมีธรรมเข้าบังคับ คนที่มีศีลมีธรรมเข้าบังคับจิตใจแล้ว จิตใจจะเพิ่มน้ำหนัก มีสติดีขึ้น ปัญญาดีขึ้น หิริโอตตปปะความสะดุ้งกลัวต่อบาปต่อกรรมทั้งหลายจะดีขึ้น ๆ หนักแน่นขึ้นทุกวัน ๆ นี่หมายถึงว่า จิตใจของเราที่ไม่มีอรรถมีธรรมที่แรกมันฟุ้งเพื่อห่อหุ้ม ที่นี้เวลาเราได้รับการอบรม จิตใจของเราก็ถูกตีตะล่อมเข้าสู่อรรถสู่ธรรม ดังที่แสดงไว้แล้วเบื้องต้นว่า “การอบรมภาวนา”

เมื่อเราอบรมจิตใจของเราซึ่งเคยคิดเคยปรุง เติลิตเปิดเปิงตลอดมาตั้งแต่ต้นนอนมาถึงหลับ ๆ ทุกวิทุกวินนะ ให้เราทำใจของเราให้สงบด้วยธรรม ธรรมนั้นมีธรรมบทใดที่จะนำมาบริกรรม เรานำมาบริกรรม เช่นพุทโธ หรืออัมโม เป็นต้นนะ ให้มีสติติดแนบอยู่กับคำบริกรรมนั้น ไม่ให้ส่งจิตไปสู่ที่อื่นที่ใด คิดเรื่องใดมากกว่ามาคิดเรื่องคำบริกรรม คือพุทโธ ๆ มีสติบังคับเอาไว้ ตามธรรมดาของจิตมันจะอยากคิดเรื่อง

นอกซึ่งเคยคิดมาแล้วเป็นกำลัง เราบังคับเอาไว้ให้อยู่ในคำบริกรรม เอาคำบริกรรมเป็น น้ำดับไฟ

ดับลงไปจุดนั้นแหละ จุดที่จิตมันชอบคิดชอบปรุงนั้นแหละ ให้คิดปรุงคำบริกรรมซึ่งเป็นอารมณ์ของธรรมนี้แทนที่ความคิดของกิเลส ซึ่งไม่ได้หลักได้เกณฑ์ แต่คิดเรื่อยคิดเรื่อยไปอย่างนั้น ระวังความคิดประเภทนั้น ให้จิตเข้ามาคิดคำว่าพุทโธ ซึ่งเป็นอารมณ์ของธรรม แล้วจิตจะค่อยสงบเย็นลงไป ๆ ภายในใจของผู้ภาวนานั้นแหละ นี่แหละคือรากแก้วของพระพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าตรัสรู้ด้วยการภาวนา พระสงฆ์สาวก ตรัสรู้หรือบรรลุธรรมด้วยการภาวนา มีการระงับดับอารมณ์ของจิตซึ่งเป็นอารมณ์ของกิเลสเข้ามาเป็นลำดับ ด้วยน้ำดับไฟคือคำภาวนา

การสำรวมระวังจิตของตนด้วยดี จิตจะปรากฏเป็นความสว่างไสว สงบร่มเย็น ขึ้นมากับผู้ภาวนาด้วยบทรูปธรรมต่าง ๆ นั้นแหละ นี่ละเรื่องศาสนานะที่จะค่อยเด่นในจิตใจของชาวพุทธเรา ถ้ามีแต่ธรรมตาเฉย ๆ ท่านเหมือนเรา เราเหมือนท่าน ถือพุทธศาสนาอย่างนี้ จิตใจมันลายนะ ไม่ค่อยมีหลักมีเกณฑ์ ไม่มีจุดอันสำคัญ ๆ ที่จะยึดจะถือไว้ได้ นะ ถ้ามีภาวนาแล้วจิตใจของเราจะมีความแน่นหนามั่นคง การทำบุญให้ทานซึ่งเป็นนิสัยของมนุษย์ของชาวพุทธเรานั้นนะ มีทั่วดินแดนและทุกภาคแห่งเมืองไทยของเรา ไม่ได้ตำหนิ การทำบุญให้ทาน การเฉลี่ยเผื่อแผ่แก่กันและกันนี้มีด้วยกัน แต่นั่นมันเป็นนิสัยอันหนึ่งอยู่ในนิสัยธรรมตาของชาวพุทธ

แต่เมื่อผู้ได้อบรมจิตใจภาวนา มีผลปรากฏขึ้นเป็นความสงบสุขร่มเย็นแก่จิตใจแล้ว ทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการภาวนา หรือเกี่ยวข้องกับใจนี้จะมี ความแน่นหนามั่นคงมากขึ้น เพิ่มเติมขึ้นเรื่อย ๆ เช่นการให้ทาน มีความเจาะจงอยู่ภายในจิตโดยเฉพาะ ๆ การรักษาศีล การเจริญเมตตาภาวนา ทุกอย่างมีสติมีปัญญา มีความเจาะจงในกิจการนั้น ๆ เป็นลำดับลำดับ ผลก็เพิ่มพูนขึ้นไปเรื่อย ๆ การให้ทานของคนธรรมตา กับการให้ทานของผู้ที่มีจิตตภาวนาสงบร่มเย็นนี้มีน้ำหนักต่างกันมากนะ สำหรับการให้ทานทั้งสองประเภทนี้ แล้วผลก็ต่างกัน

นี่ละท่านจึงสอนให้พวกเราทั้งหลายซึ่งเป็นชาวพุทธ ได้ชิมรสของพระพุทธศาสนาบ้างด้วยการภาวนา เพียงแต่เราเรียนตามตำรับตำรานั้นใคร ๆ ก็เรียนได้ เด็กก็เรียนได้ ผู้ใหญ่เรียนได้ ผู้หญิงเรียนได้ ผู้ชายเรียนได้ พระเรียนได้ เณรเรียนได้ จำได้ด้วยกันแต่ชื่อของอรรถของธรรม ส่วนธรรมแท้ ๆ ที่จะเป็ผลขึ้นมาให้เป็นที่ดูดีมีจิตใจของเรานั้น เราไม่ได้ปฏิบัติ ธรรมก็ไม่ปรากฏ จะปรากฏตั้งแต่ความจดความจำ จึงควรให้มีการปฏิบัติตนเอง ให้มีจิตสงบเย็นใจ เมื่อจิตมีความสงบเย็นใจแล้วจะแสดง ความแปลกประหลาดขึ้นภายในใจของผู้ภาวนานั้นแหละ ไม่เป็นอย่างอื่น เพราะธรรมนี้

เป็นธรรมรากฐาน เป็นธรรมพื้นฐาน เป็นงานที่จะทรงมรรคทรงผลขึ้นโดยลำดับ ตั้งแต่จิตเริ่มสงบจากการภาวนา จนกระทั่งถึงวิมุตติหลุดพ้น จะไม่นอกเหนือไปจากจิตตภาวนานี้ได้เลย

นี่ละจิตใจที่ตั้งแต่ล้มลุกคลุกคลาน ไม่รู้บาปบุญคุณโทษประการใดก็ตาม แต่เวลาได้มาฝึกฝนอบรมจิตใจเพราะการภาวนานี้ จิตจะค่อยรู้เนื้อรู้ตัว มีความสงบร่มเย็น พอจิตสงบร่มเย็น แล้วจะปรากฏเป็นความสุขที่แปลกประหลาดขึ้นมา ผิดกับความสุขทั้งหลายที่เราเคยผ่านมาแล้วตั้งแต่วันเกิด ไม่เคยมีความสุขประเภทที่แปลกประหลาดเหมือนจิตตภาวนานี้เลย ในส่วนไหน ๆ ก็ตาม แต่เวลาเรามาภาวนา จิตของเราเกิดความสงบเย็นใจขึ้นมา ๆ นี้เรียกว่าได้ผล การภาวนาได้ผลคือความสงบใจ เพราะอำนาจแห่งคำบริกรรมเป็นน้ำดับไฟ

เอาคำบริกรรมทับความคิดความปรุงของเรา ซึ่งเป็นกิเลสแต่ก่อนออก เอาความคิดความปรุงของธรรมนี้แทนที่เข้าไป มีสติจดจ่อกับคำบริกรรม แล้วจิตใจจะเย็นขึ้นมา ไม่เหมือนกับความคิดที่เป็นกิเลส ความคิดที่เป็นกิเลส คิดเท่าไรเป็นกิเลสมากน้อย ๆ เป็นลำดับ แต่ความคิดที่เป็นอารมณ์ของธรรมมีพุทธโธ ๆ เป็นต้นกำกับใจนี้จะสร้างความสงบร่มเย็นให้แก่เรา นี่ละอารมณ์ของธรรมกับอารมณ์ของกิเลสต่างกันอย่างไร ความคิดเหมือนกันก็ตาม แต่คิดอันหนึ่งไปทางกิเลสก็สร้างความทุกข์ขึ้นมา คิดอันหนึ่งไปทางอรรถทางธรรม แล้วคำบริกรรมก็เป็นอารมณ์ของธรรม คิดอยู่ตลอดเวลา จิตก็ยิ่งมีความสงบเย็นตลอดไป ๆ นี่ละรากฐานแห่งพุทธศาสนาแท้อยู่ที่ตรงนี้นะ

ให้พากันภาวนาบ้างนะ ไม่ภาวนาศาสนาก็จะมีแต่ชื่อแต่นาม มีแต่คัมภีร์ไบเบิล ตัวเจ้าของก็จะเป็นโมฆะตลอด จะเอามาเก็บไว้ในตู้ในหีบของเราเป็นคัมภีร์ ๆ ก็มีแต่คัมภีร์ไบเบิลเป็นกระดาษเปล่า ๆ ตัวเราก็หากคุณค่าไม่ได้นั่นแล ถ้าเรานำธรรมเหล่านั้นที่ได้ศึกษาเล่าเรียนมาปฏิบัติต่อตนเอง สารคุณ บุญกุศลก็จะเกิดขึ้นภายในจิตใจของเรา เป็นลำดับลำดับ จิตใจสงบ คำว่าสงบนั้นคือสงบจากอารมณ์ของกิเลสที่เคยมายั่ววนก่อกวนแต่ก่อน เป็นอารมณ์ของธรรม เรียกว่า เอกัคคตารมณ์ เอกัคคตาคจิต มีจิตเป็นอารมณ์อันเดียว ได้แก่ความสงบเย็นอยู่ภายในใจ นั่นท่านเรียกว่า จิตสงบ ชมเอกัคคตาคจิต เอกัคคตารมณ์ได้สำหรับผู้ภาวนา

นี่ได้ชี้แจงให้พี่น้องทั้งหลายทราบ เพราะนาน ๆ จะได้ยินที่หนึ่ง เทศน์เรื่องจิตตภาวนา ส่วนมากไม่ว่าท่านว่าเรา เทศน์ตามตำรับตำรา เล่านิทานกันไป แล้วเพลินไปตามเพียงเท่านั้น จะมาเป็นคติตัวอย่างแก่ตนเองเพื่อให้มีแก้ไขบำเพ็ญจิตใจให้ดียิ่งขึ้นไม่ค่อยมี แต่การภาวนานี้มีได้ไม่สงสัย เวลาได้นำมาภาวนาแล้วจิตมีความสงบร่มเย็น เช่นเราภาวนาในคืนวันนี้ก่อนจะนอน จิตของเรามีความสงบร่มเย็น จนกระทั่งแปลก

ประหลาดอัศจรรย์ภายในใจ ในขณะที่ภาวนา เมื่อจิตถอนขึ้นมาแล้ว วันหลังจิตจะเป็น อารมณ์กับการภาวนาของเรา ที่ได้ผลเป็นที่พอใจมาแล้ว ๆ

จากนั้นก็เกิดความดูดีมี มีแก๊ใจที่จะภาวนาเพิ่มความดีความดี ความแปลก ประหลาดอัศจรรย์ยิ่งขึ้น ๆ ที่นี้จิตใจของเราก็มีความแน่วหนามั่นคง ไม่วอกแวกคลอน แคลน เรื่องหิริโอตตปละ ความสะดุ้งกลัวต่อบาปต่อกรรม หากจะบอก หากจะเตือน ภายในใจตัวเอง ว่าควรหรือไม่ควร ผิดกันกับที่เราไม่เคยภาวนามาแต่กาลไหน ๆ นะ นี่ การภาวนา พระพุทธเจ้าทรงเป็นศาสดาเอกของโลกจากการภาวนา พระสงฆ์สาวกที่เป็น สรรณะของโลกเพราะอำนาจแห่งการภาวนา เราเป็นลูกชาวพุทธ ถือนะพระพุทธเจ้า พระ ธรรม พระสงฆ์เป็นสรณะ ควรที่จะนำสรณะนั้นเข้ามาปฏิบัติต่อจิตใจของตน จะมีความ สงบร่มเย็น

คำว่าใจสงบนี้เป็นพื้นฐานอันหนึ่งเท่านั้นนะ เวลาเราทำไม่หยุดไม่ถอย จิตมี ความสงบ นี้จะละเอียด ๆ เข้าไป และความแปลกประหลาดอัศจรรย์จะแสดงขึ้นมา ภายในใจ และสว่างไสวขึ้นที่ใจ คำว่าใจสว่าง สว่างจากการภาวนาของเรา แล้วมีความ สงบเยือกเย็น มีปิตินดีเวลาจิตถอนขึ้นมาแล้ว วันหลังมีความพอใจที่จะภาวนาต่อไป โดยลำดับลำดับ นี่ละการภาวนา เพิ่มคุณงามความดีต่าง ๆ ขึ้นอีกเยอะนะ ถ้ามีแต่เป็น ธรรมนิยมของเราที่เคยทำบุญให้ทานรักษาศีล แต่การภาวนานี้มีผลหลายด้านหลาย ทาง การให้ทานก็หนักแน่น การรักษาศีลหนักแน่น เพราะใจหนักแน่นด้วยศีลด้วย ธรรมจากการภาวนาของตน

นี่หลักฐานแห่งพระพุทธศาสนาจึงอยู่ที่จิตใจ อยู่ที่การภาวนา นี่คือการแก้ว ของพุทธศาสนา ขอให้พากันปฏิบัติ เพราะความทุกข์มีด้วยกันทุกคน ไม่ว่าหญิง ว่า ชาย ว่าผู้ใหญ่ผู้น้อย เราพูดเฉพาะมนุษย์นะ อยู่ที่ไหนมีตั้งแต่ความทุกข์ ความลำบาก ลำบาก แต่กิเลสมันกลบเอาไว้ ๆ ไม่ให้เห็นความทุกข์ ให้กลืนกินอยู่ในท้อง เหมือนว่า กลืนน้ำลายตัวเองลงไปเองในท้องตัวเองไม่ให้ถ่มน้ำลายออกไปนอก ใครเป็นขึ้นมา ความ ทุกข์มากน้อยก็กลืนลงไปใจ เหมือนกลืนน้ำลายจากปากตัวเองเข้าสู่ใจ ใคร ๆ ก็ ทราบไม่ได้ว่าเป็นความทุกข์มากน้อยเพียงไร ต่างคนต่างกลืนความทุกข์ ๆ เข้าสู่ใจ ตลอดเวลา

ธรรมนี้เป็นเครื่องจับได้ไม่สงสัยเลย ธรรมจับได้หมดเลยในเรื่องความทุกข์ของ สัตว์มีมากมีน้อย เพราะกิเลสเป็นสาเหตุให้ได้รับความทุกข์นั้น ธรรมจะจับได้อย่าง กระจ่างแจ้งทุกอย่าง นี่ละสมที่พระพุทธเจ้าว่า โลกวิทู ทรงรู้แจ้งโลกแจ้งสงสาร ท่านรู้ ภายในพระทัยจริง ๆ เพียงพระองค์เดียวเท่านั้น ไม่ต้องไปหาใครมาเป็นสักขีพยาน ความรู้ความเห็นจึงจะเด่นชัด พระองค์เด่นชัดพอแล้วทุกอย่าง นำมาสั่งสอนด้วยความ

สว่างกระจ่างแจ้งทุกแง่ทุกมุม กิเลสจะมีอยู่เล็กน้อยเพียงใดในหัวใจของสัตว์โลกก็รู้ สัตว์โลกมีความทุกข์ความทรมาน เพราะอำนาจของกิเลสที่มันทำงานอัตโนมัติ เผาทั้งวันทั้งคืน ทุกแห่งหนตำบลหมู่บ้าน ทั่วโลกทั่วสงสาร พระองค์ทรงทราบหมด แต่พวกเรานั้นนะทราบด้วยกันก็ไม่พูดให้กันฟังนะ อูบ ๆ อิบ ๆ ไว้อย่างงั้นนะ ให้อยู่ภายในจิตใจ

ความจริงแล้ว ความทุกข์มันระบดสาตกระจายท่วมหัวใจทุกสัตว์โลกนั้นแหละ แต่มาพูดถึงเฉพาะมนุษย์เรา กิเลสมันหาเครื่องหลอกมาหลอกเราให้ลืมนื้อลืมนตัว ให้ต่างคนต่างตื่นกันไป มันเอาอันนั้นมาประดับ เอนี้มาประดับ เอายศถาบรรดาศักดิ์ มาประดับ เอาความมั่งมีศรีสุขมาประดับ คนนั้นมีนั้น คนนี้มีนี้ คนนั้นมียศถาบรรดาศักดิ์ คนนั้นมีบริษัทบริวารมาก มีเงินทองข้าวของมาก เรือกสวนไร่นาไม่อดไม่ยาก ตึกราม บ้านช่องเต็มไปหมด คนนี้เขามีความสุข ความสุขชี้หมาอะไร ประสาอิฐ ประสาปูน ประสาทินทรายเท่านั้น

แล้วเงินเขาสมมุติเป็นกระดาษหลังลาย ๆ ตั้งขึ้นมาเพื่อความสะดวกแก่มนุษย์ ซึ่งอยู่ร่วมกัน ได้ประสับประสานเปลี่ยนแปลงซึ่งกันและกัน เป็นความสะดวกสบาย ใช้ตามความเป็นจริงที่เป็นสิ่งที่จะต้องปฏิบัติต่อกัน ไม่ลุลูกลามจนเกินไป กลายเป็นกิเลสอันใหญ่โตรโหฐานขึ้นมา จนกระทั่งลืมนื้อลืมนตัว ใครมีเงินทองข้าวของมากน้อย แล้วก็เยอหยิ่งจองทอง พองตัวว่าตัวมั่งตัวมี ไปที่ไหน ไฮ้ เบ่ง นี้กิเลสพาให้เบ่งนะ ประสากระดาษมันก็ยิ่งเบ่ง นี่ละเรื่องของกิเลส แล้วความทุกข์ความทรมานอยู่ในหัวใจนั้นอยู่ลึก ๆ ลับ ๆ เศรษฐีก็มี ยิ่งเศรษฐีมีเงินมาก เรื่องยุ่งยากยิ่งกว่าเรา มีความทุกข์มากยิ่งกว่าเราเป็นไหน ๆ

นี่เอาธรรมเข้าไปจับ พูดแบบไม่ลำเอียง พูดอย่างตรงไปตรงมา เรียกว่า ภาษาธรรม มีอยู่อย่างลึกลับ เกือบไว้ลึก ๆ ในหัวใจ เวลาทุกข์มันเกิดขึ้นมาก ๆ ก็กลืนเข้าไปในท้องในหัวใจตัวเองเสีย เหมือนเขากลิ่นน้ำลาย ๆ ไม่ดมปู้ด ๆ ปืด ๆ ที่นี้โลกทั้งหลายก็ไม่เห็นว่า ใครเป็นทุกข์ เห็นกันก็มีแต่ตัวโก้หุ ยิ้มแยมแจ่มใส นั่งรถกงรถเก๋ง รถไฟรถไฟ เครื่องใช้ไม้สอยหรูหราฟู่ฟ่า อ้อ คนนี้เขาเป็นคนดี เขามีความสุขความเจริญ โอ้ย น้าอัครรรย อัครรรยเขา อัครรรยชี้หมาอะไร ประสาเหล็ก รถอันหนึ่ง ๆ ก็เหล็กเท่านั้นเอง เอามาทำ แล้วทำเบาะทำอะไร นั่งให้เป็นที่สวย ๆ งาม ๆ ก็ไปตื่นเบาะอีก แหม เบาะก็สวย อันนั้นก็สวย อันนี้ก็สวย เลยสวยหมดถ้าเป็นเรื่องของกิเลส ความลืมนื้อลืมนตัวนี้ไม่มีสิ้นสุด

ความจริงแล้วความทุกข์มันมีอยู่ด้วยนั้นแหละ ไม่ว่าจะเป็นอย่างใด การพูดทั้งนี้ไม่ได้ดูถูกเหยียดหยามโลกนะ เอาความจริงออกมาพูดว่า โลกเป็นอย่างนี้ด้วยกัน ยอมรับ

กันว่าเป็นทุกข์เหมือนกันอย่างนี้ การพูดตามหลักความจริงจะผิดไปที่ตรงไหน จึงบอกให้รู้เรื่องราว ไม่ให้ตื่นเนื้อตื่นตัวจนเกินไป นี่การสอนเพื่อกระตุ้น อย่าลืมนื้อลืมนื้อตัวจนเกินไป การศึกษาเล่าเรียนจะได้มากได้น้อย เราเรียนมาจ้มา แล้วนำมาปฏิบัติหน้าที่ การงานตามหลักวิชาของเราที่เรียนมา

อย่าโอ้อ้ออย่าฟูฟ่า อย่าลืมนื้อลืมนื้อตัว แล้วนำหลักวิชามาสังหารตนเองด้วยความประพฤติผิด แล้วยังระบาศาดกระจายไปให้เกิดความเดือดร้อนแก่คนอื่นอีก นี่ก็เป็นเรื่องวิชาของกิเลส มันก็ทำไปได้ทุกแบบทุกบท นี่ให้เราพิจารณาอย่างนั้นนะ นี่พูดถึงเรื่องการภาวนา จิตใจของเราเกิดความเดือดร้อนทุกหย่อมหญ้านั้นแหละ แต่ไม่มีใครรู้ว่า ใครเป็นทุกข์มากน้อยเพียงไร แล้วจะแก้ไขตัดแปลงกันยังไง ก็ยอมทนกันอยู่ในหัวอกของทุกคน ๆ

ไปที่ไหน ๆ มีแต่ทุกข์อยู่ในหัวใจ ใครจะขึ้นบนฟ้าบนอากาศที่ไหน กิเลสมันอยู่บนหัวใจ ไปอยู่บนฟ้ามันก็เป็นทุกข์อยู่บนฟ้า ไปที่ไหนมันก็เป็นทุกข์อยู่ เพราะจิตใจถูกกิเลสบีบบี้สไฟอยู่ทุกแห่งทุกหนตำบลหมู่บ้าน สัตว์โลกอยู่ที่ไหนจึงมีความเดือดร้อนอยู่ที่นั่น ๆ เป็นแต่เพียงว่าไม่ระบายออก ประหนึ่งว่ามีความทุกข์แต่เรา โลกทั้งหลายเขาเป็นสุขกันไปหมด นี่ก็ให้กิเลสหลอกอีก มันจะสุขที่ตรงไหน ลงว่ากิเลส ความโลภ ความโกรธ ราคะตัณหา ได้เหยียบย่ำทำลายในหัวใจแล้ว เอาอะไรมาแก้ก็ไม่ตก

เราจะเอาเงินหมื่น เงินแสน เงินล้าน เป็นกี่ยี่ล้าน ๆ ตึกรามบ้านช่อง ก็ห้องก็หับก็ชั้นเข้ามาล้างก็ไม่ลบ ล้างเท่าไรก็ไม่สะอาด ถ้าไม่เอาศีลเอาธรรม เอาสติธรรม ปัญญาธรรม เข้าไปลบล้าง พินิจพิจารณาใคร่ครวญในสิ่งที่ตนอาศัย แล้วก็ลืมนื้อลืมนื้อตัว มีก็ยอมรับว่ามี ไม่ลืมนื้อตัว เอ้า ถึงเวลาจน โลกนี้เป็นโลกอนิจจัง มันก็ต้องจนเป็นธรรมดา แต่จิตใจที่มีธรรมมีธรรมอยู่ภายในตัวเองนี้แล้ว อยู่ที่ไหนก็ร่มเย็นเป็นสุขสบาย รู้เนื้อรู้ตัว ถึงกาลจะเป็นจะตายก็รู้เหมือนกับโลกทั่ว ๆ ไป เฒ่าแก่ชรา เออ นี่เราแก่แล้วนะนี่ ให้รีบสร้างคุณงามความดี ทำบุญให้ทานเสียตั้งแต่บัดนี้ ตายแล้วจึงไปนิมนต์พระมากุสลา อัมมา มันไม่เกิดประโยชน์เท่าที่ควรเหมือนเราสร้างเองนะ

การสร้างเองด้วยบุญด้วยกุศลของเรานี้เป็นที่แน่ใจ ๆ ยิ่งนิมนต์พระมากุสลา แล้วก็ยิ่งได้บุญได้กุศลเพิ่มเข้าไปอีก นี่ให้คิดอย่างนั้นชิมนุษย์เรา นี่มันไม่ได้คิด ไปที่ไหนมีตั้งแต่กลิ่นน้ำลายๆ เข้าในท้อง มีแต่ความกลิ่นทุกข์อยู่ในหัวอก ไม่กล้าพูดสู้กันฟัง เพราะใคร ๆ มันก็เหมือนกันหมดในโลกอันนี้ นี่ละเอาธรรมมาเปิดให้พี่น้องทั้งหลายฟัง จะอยู่สักขนาดไหนก็ตาม กิเลสบีบบี้สไฟหัวใจสัตว์โลก ธรรมจะส่องทะลุไปหมดเลย แล้วนำมาเทศนาว่าการได้ตั้งพระพุทเจ้าของเราเทศน์สอนโลก แม้ในนรก

อเวจีพระพุทเธาก็ทรงแสดงได้ รู้ได้เห็นได้ทุกอย่าง ทำไมมนุษย์เราอยู่พื้นดินด้วยกัน จะทรงรู้ทรงเห็นไม่ได้ และสอนมนุษย์ไม่ได้ ถ้ามนุษย์มีความพอใจที่จะปฏิบัติ

ด้วยเหตุนี้การปฏิบัติทางด้านจิตตภาวนา จึงเป็นของจำเป็นมาก ควรที่พี่น้อง ชาวพุทธเราจะได้มีพุทโธ ธัมโม สังฆโมติดใจ ไปที่ไหนก็ไปเถอะ เราคิดเรื่องอื่นเรื่องใด คิด ทั่วโลกดินแดนไม่เห็นมีอะไรเป็นอุปสรรค แต่เราจะคิดพุทโธ ทำไมคิดไม่ได้ พุทโธ ก็คือความคิด แต่คิดไปทางอรรถทางธรรม ยังเป็นของดียิ่งกว่าความคิดของกิเลสพา เกล่กลอนนั้นเสียอีก ทำไมเราจึงคิดไม่ได้ ขอให้คิด ไปที่ไหนเราทำการทำงาน เรานึกพุทโธ นึกธรรมภายในจิตใจ ทำได้ทั้งนั้น สังฆานี้สังฆารธรรม คือสังฆารของฝ่ายสมุทัย สมุทัยไปใช้ได้ สังฆารของฝ่ายมรรค คือธรรมก็นำมาใช้ได้

เมื่อเราพอใจที่จะนำสังฆารมาคิดมาปรุงทางบุญทางกุศล ทางด้านอรรถธรรม มันอยู่ในใจของเราด้วยกันทุกคนนั่นแหละ อย่าพากันตื่นมิดตื่นแฉ่ง ปี เดือน มันมีมา ตั้งกับตั้งกลับปี มิดแฉ่งมีมาก็กับก็กลับปี ตื่นหาอะไร ปี เดือน ศุกร์ เสาร์ อาทิตย์ จันทร์ อังคาร พุธ ชวด ฉลู ขาล เถาะ มะโรง มะเส็ง ก็ตั้งชื่อมันไป มีแต่มีดกับแฉ่งเท่านั้น ตัวที่จมคือเรา มันมีเสาร์อาทิตย์ที่ไหนเรา ถ้าทำชั่วลงไป ตายก็คือเรา ไม่เห็นมีเสาร์มี อาทิตย์ที่ไหน มันตายได้เกิดได้ ตายได้ ทุกข์ได้ทั้งนั้น ส่วนเสาร์ อาทิตย์ อังคาร ทานไม่ เห็นเป็นทุกข์ เป็นลำบากลำบาก ตกนรกอเวจี ติดคุกติดตะราง เหมือนมนุษย์ที่ตัวแก่ ๆ หาตั้งชื่อตั้งนามให้เขาได้เลย

เรามันไปตั้งแต่ทางภายนอก เสกสรรตั้งแต่ภายนอก ตัวของเราเองเกิดขึ้นมาก็ปี ก็เดือน ไม่เคยสนใจกับอรรถกับธรรม กับบุญกับกุศล ตายแล้วจม ๆ ยังไม่เข็ดไม่ หลาบ แล้วยังสั่งสมความไม่ดีทั้งหลายนี้เข้าสู่นิสัยสันดานจะฝังจมไปด้วยความทุกข์ ความเดือดร้อน เป็นบาปเป็นกรรม เต็มเนื้อเต็มตัวตลอดไปนะ ให้พากันอุตสาหะ พยายาม นี้พูดถึงเรื่องจิตตภาวนาให้เป็นหลักเป็นเกณฑ์แก่พี่น้องทั้งหลายได้ฟังทั่วหน้า กัน นี่คือแก่นของพระพุทธศาสนา แก่นของพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ อยู่ที่นี้ เกิดที่นี้ทั้งนั้น เกิดขึ้นจากการภาวนา

นี่ก็ได้อุตสาหะพยายามปฏิบัติธรรมมา ได้มาสอนพี่น้องทั้งหลายนี้ก็ได้สอนเต็ม เม็ดเต็มหน่วย เฉพาะการช่วยชาติบ้านเมือง นำสมบัติเข้าสู่คลังหลวงนี้ เราก็ไม่ได้คิดได้ คาดว่าจะได้แนะนำสั่งสอนพี่น้องชาวไทยเราทุกแห่งทุกหนตำบลหมู่บ้าน ทั่วประเทศ ไทย มันก็ได้สอนกันอย่างนี้ จะให้ทำยังไง แล้วควรจะประพฤติปฏิบัติต่อตัวเองบ้าง ขอ ให้นำไปคิดไปอ่านนะ อย่ามีแต่ท่านเทศนาว่าการลม ๆ แล้ง ๆ เป็นลมปาก หายไป แล้วเราก็หายไปกับศีลกับธรรม ไม่มีอะไรติดเนื้อติดตัว สิ่งที่ดีก็มีแต่ความโลภ ความ

โกรธ ราคะตัณหา ซึ่งเป็นพินเป็นไฟเคยเผาตัวมาแล้ว ไปเผาตัวอีกต่อไป มันไม่เกิดประโยชน์อะไรนะ ให้พากันประพฤติปฏิบัติ

เรื่องใจเป็นของสำคัญมากที่สุด เลวก็สุดในใจ ดีก็สุดอยู่ที่หัวใจ ความสุขอันเลิศเลิศก็สุดที่หัวใจ ความทุกข์แบบขาดสะบั้นหั่นแหลกก็อยู่ที่หัวใจที่สร้างแต่บาปแต่กรรม ความสุขที่เลิศเลิศก็อยู่ที่หัวใจผู้สร้างคุณงามความดี ยามทำจนถึงวิมุตติพระนิพพาน ความสุข ความทุกข์ทั้งมวลลอยว่าจะไปอยู่ที่ไหนนะ อยู่ที่ใจอย่างเดียว ไม่มีตามดินฟ้าอากาศทั่ว ๆ ไปหมด สามแดนโลกธาตุไม่มีสุขมีทุกข์ไปหาหลบหาซ่อนอยู่ที่ไหน หรือตีกรามบ้านช่องอยู่ ไม่มี อยู่ที่หัวใจของสัตว์โลก เผาอยู่ที่นั่น ความทุกข์ก็เผาอยู่ที่หัวใจ ความสุขก็รื่นเริงอยู่ที่หัวใจ

เพราะฉะนั้นจึงขอให้สร้างความดีไว้ในเวลาที่มีชีวิตอยู่ อย่าอยู่ไปเรื่อย ร้อน ๆ ถึงวันตายก็ตายไปเลย ก็ตายเกิด ๆ มันก็เหมือนกับสัตว์ตาย ไม่เห็นเกิดประโยชน์อะไรตายด้วยความมีบุญมีกุศล ตายด้วยความมีอธรรมมีกรรมภายในใจ ตายเลิศตายเลอ ตั้งพระพุทธเจ้า พระอรหันต์ท่านตาย ท่านไม่ได้ยากนะ พระพุทธเจ้า พระอรหันต์ ท่านพอแล้ว นั่นละเห็นไหม จิตใจเมื่อเลิศแล้วอยู่ที่ไหนก็เลิศ อยู่ในป่าในเขาเลิศอยู่ที่หัวใจของท่านผู้สิ้นกิเลสแล้ว ถ้าหัวใจไม่สิ้นกิเลสไปสร้างตีกรามบ้านช่องขึ้นแข่งกับชั้นดาวดึงส์บนสวรรค์ มันก็เป็นทุกข์อยู่ที่หัวใจที่มีกิเลสบีบบีบไฟอยู่นั้นแหละ ให้สร้างหัวใจให้ดี

เมื่อสร้างหัวใจ มันจะเลิศเลออยู่ภายในใจนี้แหละ ความสุขทั้งมวลอยู่ที่ใจ ขอให้แก้ไขตัดแปลงใจ ถ้ายทอดความทุกข์ทั้งหลายเพราะการทำบาปทำกรรมนี้ออก การทำบาปทำกรรมให้ลดลง ๆ แล้วสร้างความดีมากขึ้น ๆ จิตใจจะเปลี่ยนแปลงรสชาติขึ้นมาเป็นลำดับ จากการทำบาปที่เป็นความทุกข์ทรมาน มาเป็นบุญเป็นกุศล เป็นความสุข ความเจริญขึ้นที่จิตใจของเรา เราจะมีความสุขความเจริญต่อไปอย่างนี้ละ ให้พากันจำเอา หลวงตาพูดจริง ๆ แนะนำสั่งสอนโลก เราไม่ได้สั่งสอนด้วยเหตุผลกลไกอื่นใดนอกจากธรรมล้วน ๆ และความเมตตาล้วน ๆ สอนโลก สอนอย่างนั้นจริง ๆ

การปฏิบัติเราก็ปฏิบัติอย่างเอาจริงเอาจัง ตามธรรมพระพุทธเจ้าท่านสอนไว้ยังงี้ เราก็ตั้งหน้าตั้งตาปฏิบัติ เฉพาะอย่างยิ่งเข้ามาจุดจิตตภาวนา ภาวนาอยู่ในป่าในเขา ชำระจิตใจนี้ เวลามันมีตมมันก็มีต เวลาชำระหลายครั้งหลายหนไม่หยุดไม่ถอยก็ค่อยสว่างไสวขึ้นมา จนกลายเป็นจิตที่สว่างไสวอัจฉริยเกินคาดเกินหมายของผู้บำเพ็ญ เกิดขึ้นได้ทุกคน บุญกุศล มรรค ผล นิพพาน ไม่มีกาล สถานที่ เวล่ำเวลา อย่าให้กิเลสมันหลอกหลวงนะ ถ้าจะบำเพ็ญคุณงามความดีก็บาปไม่มี บุญไม่มี ทำไปทำไม นรกไม่มี สวรรค์ไม่มี กลัวหาอะไร ไปสวรรค์ สวรรค์ไม่มีอยากไปทำไม มีแต่กิเลสหลอกหัวใจ

สัตว์โลกผู้โง่เขลานั้นแหละ แล้วก็สร้างตั้งแต่ความชั่วช้าลามก เอาพินเอาไฟ บาปนั้นมา
เผาตัวเอง ตายแล้วตายเล่า จมแล้วจมเล่า ไม่มีการเข็ดหลาบอ้มพอ

ให้พากันตั้งหน้าตั้งตาปฏิบัติตามศีลตามธรรม แล้วให้มีความเข็ดหลาบอ้มพอ
ในกองทุกข์ทั้งหลาย ต่อไปเราจะได้มีความสุขความเจริญภายในจิตใจ เฉพาะอย่างยิ่ง
จิตตภาวนา ขอพี่น้องทั้งหลายได้นำไปปฏิบัติจะเห็นประจักษ์ในตัวของเราเอง ที่ท่าน
แสดงไว้ว่าพวกเปรต พวกผี สัตว์นรกอะไร ๆ นี้ ให้เราจับจุดนี้ให้ได้ การภาวนานี้เป็น
จุดสำคัญที่สามารถจะรู้ในสิ่งทั้งหลายได้ ดังพระพุทธเจ้าทรงรู้ทรงเห็นแล้วมาแสดง
ธรรมแก่พวกเราทั้งหลายอยู่ทุกวันนี้

การแสดงธรรมก็เห็นว่าสมควรแก่เวลา ขอความสวัสดีจงมีแก่พี่น้องทั้งหลาย
โดยทั่วกันเทอญ

อ่านธรรมะหลวงตาวันต่อวัน ได้ที่ www.luangta.com